

ՀՀ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ, ԳԻՏՈՒԹՅԱՆ, ՄՇԱԿՈՒՅԹԻ ԵՎ ՍՊՈՐՏԻ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ
«ԳՈՐԻՍԻ ՅՈՒ. ԲԱԽՇՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ԹԻՎ 3 ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԴՊՐՈՑ» ՊՈԱԿ

Ուսումնական հաստատության անվանումը

Հաստատում եմ

Տնօրեն՝

Ս. Ավանեսյան

«_____» _____ 2026թ.

ՕՐԱՑՈՒՑԱՅԻՆ-ԹԵՄԱՏԻԿ ՊԼԱՆ

ԱՌԱՐԿԱՅԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄԸ _____

Ես և շրջակա աշխարհը

ԴԱՍԱՐԱՆ _____ 4 _____

ԿԻՍԱՍՅԱԿ _____ I, II _____

Ուսումնական ՏԱՐԻ _____ 2026-2027 _____

ԺԱՄԵՐԻ ՔԱՆԱԿԸ _____ 68 _____ 2

(տարեկան) (շաբաթական)

ԴԱՍԱԳՐՔԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄԸ _____

Ես և շրջակա աշխարհը

ՀՐԱՏԱՐԱԿՉՈՒԹՅՈՒՆ _____ Աստղիկ գրատուն _____ ՀԵՂԻՆԱԿ _____ Գ. Հովհաննիսյան, Փ. Դավթյան, Մ. Ղուկասյան _____

ՈՒՍՈՒՑԻՉ _____ Ռիտա Շալունց _____

Քննարկվել, հավանության է արժանացել _____
մեթոդիավորման _____ նիստում: Արձանագրություն թիվ _____

Մեթոդիավորման նախագահ _____
(ստորագրություն) _____ Ռիտա Շալունց _____
(ազգանուն, անուն)

Տնօրենի տեղակալ _____ Մերի Մկրտչյան _____
(ստորագրություն) _____ (ազգանուն, անուն)

№	ԴԱՍԻ ՎԵՐՆԱԳԻՐԸ		ԴԱՍԻ ՆՊԱՏԱԿԸ	ԴԱՍԻ ՎԵՐՋՆԱՐԴՅՈՒՆՔԸ	ԳՐՔԻ ԷՁԸ	ԺԱՄԵՐԻ ՔԱՆԱԿԸ			ԺԱՄԿԵՏԸ
						ԸՆԴ	ՏԵՄ	ԳՈՐԾ	
ԹԵՄԱ 1		Ես ապահով եմ							
ԹԵՄԱՅԻ ՆՊԱՏԱԿԸ		1. Օգնել գիտակցելու առողջ սնուցման կարևորությունը մտավոր և ֆիզիկական առողջության համար: 2. Ամրապնդել մարդու օրգանիզմի համար ջրի նշանակության գիտակցումը, բացատրել, որ որոշ վարակիչ հիվանդություններ կարող են տարածվել ջրի միջոցով, ցույց տալ կան-խարգելման ուղիները: 3. Պարզաբանել առաջին օգնության իմացության կարևորությունը և դրա կիրառումը տար-բեր իրավիճակներում: 4. Օգնել գիտակցելու, որ մարդու առողջությունը մեծապես կախված է հենց իր վարքագծից և որոշումներից, որոնք էլ դառնում են սովորություններ:							
ԹԵՄԱՅԻ ՎԵՐՋՆԱՐԴՅՈՒՆՔԸ		Պարտադիր վերջնարդյունքներ Առողջ սնուցում 1. 4Շ.Ե.Ա.Ս1 Նկարագրել, թե որն է անվտանգ սնունդը և ինչ նշանակություն ունի ռեժիմով սնվելը: (34) 2. 4Շ.Ե.Ա.Ս1ա Ներկայացնել որոշ սննդատեսակներ և ըմպելիքներ, որոնք պետք է սահմանափակել (աղ, անառողջ ճարպեր և շատ շաքար պարունակող սնունդ, գազավորված ըմպելիք-ներ), կարողանալ տարբերակել դրանք: (34) 3. 4Շ.Ե.Ա.Ս1բ Հիմնավորել առողջ սնվելու կարևորությունը մտավոր և ֆիզիկական առողջության համար: (34) Արտակարգ իրավիճակներ 2. 4Շ.Ե.Ա.Ի1 Ներկայացնել անվտանգության պահպանման կարևորությունը և դրան չհետևելու դեպ-քում հնարավոր վնասվածքներն ու դժբախտ պատահարները: (34) 3. 4Շ.Ե.Ա.Ի1ա Ցուցադրել առաջին օգնության տարրական քայլերի իմացություն և կիրառում տարբեր իրավիճակներում: (34) 4. 4Շ.Ե.Ա.Ի1բ Նկարագրել շրջապատում, բնության գրկում հնարավոր արտակարգ իրավիճակները (մոլորվել անտառում, սառած ջրամբարների սառույցի ճեղքում, գիշատիչ կենդանիների հետ հանդիպում, բնության մեջ այլ՝ վտանգ ներկայացնող իրավիճակների դեպքում), դրանցից խուսափելու և նման իրավիճակներում ճիշտ կողմնորոշվելու քայլերը: (34) 5. 4Շ.Ե.Ա.Ի1գ Դրսևորել խուճապի չմատնվելու, կողմնորոշվելու կարողություն և հնարավոր վտանգավոր իրավիճակներում քայլերի ճիշտ հաջորդականության իմացություն: (34) Վնասակար սովորություններ Վարակիչ և ոչ վարակիչ հիվանդությունների կանխարգելում 6. 4Շ.Ե.Ա.Վ1 Մեկնաբանել, թե ինչու է հաճախ մարդու առողջությունը կախված իր վարքագծից և վնասվող որոշումներից, որոնք էլ դառնում են սովորություն: (31) 7. 4Շ.Ե.Ա.Վ1ա Նշել, որ որոշ վարակիչ հիվանդություններ կարող են տարածվել ջրի միջոցով, նկարա-գրել դրանց նշանները, կանխարգելման ուղիները: (34) 8. 4Շ.Ե.Ա.Վ1բ Դրսևորել ծխախոտի, ակոհոլի և այլ վնասակար նույթեր օգտագործելու առաջարկից հրաժարվելու դիրքորոշում: (31) Լրացուցիչ վերջնարդյունքներ 1. Մեկնաբանել գովազդի ազդեցությունը նման մթերքների ընտրության հարցում: 2. Բացատրել, որ սնունդն է ապահովում օրգանիզմն էներգիայով, ինչն էլ ապահովում է իրենց ֆիզիկական ակտիվությունը:							
1	Հայտորոշում Առողջ սնուցում. սննդային սովորություններ, ֆիզիկական ակտիվություն, սննդի և ջրի կարևորությունը առողջության պահպանման համար:	1.Ձևավորել կարողություններ և հմտություններ գիտակցելու առողջ սնուցման կարևորությունը մտավոր և ֆիզիկական առողջության համար:	1. Կարողանում է հիմնավորել առողջ սնուցման կարևորությունը մտավոր և ֆիզիկական առողջության համար:	4-6	1	1			
2	Մտնողը որպես էներգիայի աղբյուր	1.Ձևավորել կարողություններ և հմտություններ գիտակցելու առողջ սնուցման կարևորությունը մտավոր և ֆիզիկակա առողջության համար:	1. Կարողանում է հիմնավորել առողջ սնուցման կարևորությունը մտավոր և ֆիզիկական առողջության համար:	7-10	1	1			
3	Անվտանգություն և արտակարգ իրավիճակներ. անվտանգության կանոններ, հնարավոր վտանգների կանխարգելում և առաջին օգնության տարրերի կիրառում:	1.Ձևավորել կարողություններ և հմտություններ առաջին օգնության իմացության կարևորությունը և դրա կիրառումը տարբեր իրավիճակներում: 2. Ջարգացնել առաջին օգնություն ցուցաբերելու ժամանակ	1.Գիտի առաջին օգնության իմացության կարևորությունը և դրա կիրառումը տարբեր իրավիճակներում: 2. Կարողանում է պահպանել առաջին օգնություն ցուցաբերելու ժամանակ անվտանգության կանոնները:	21-26	1	1			

		5. 4Ծ.Մ.Հ.ՔՏ2ա Ճանաչել հիմնական բնական ռեսուրսները և օգտակար հանածոները, ներկայացնել դրանց սահմանափակ լինելը, տարբերակել և կիրառել դրանք խնայելու, մարդու կողմից շրջակա միջավայրը պահպանելու և բարելավելու պարզ ձևեր: (13) 6. 4Ծ.Մ.Հ.ՔՏ3 Ներկայացնել, թե ինչպես է առաջացել փողը, բացատրել աշխատանք, արհեստ, ապրանքափոխանակություն, գովազդ հասկացությունները, դրանց առաջացումը: (19, 35) 7. 4Ծ.Մ.Հ.ՔՏ3ա Նշել ապրանքափոխանակության, փողի առաջացման և նշանակության մասին, բացառությամբ բարիք-փող-բարիք շղթան (19): 14. 4Ծ.Մ.Հ.ՔՏ3բ Կարողանալ կազմել անձնական բյուջե: (19) Լրացուցիչ վերջնադրույթներ 1. Թվարկել բնության արգելոցները Հայաստանում: 2. Ճանաչել Հայաստանի առանձնահատկությունները այլ երկրների հետ համեմատության մեջ: 3. Մեկնաբանել հնում եղած արհեստների անհետացման և նորերի առաջացման պատճառները: 4. Մեկնաբանել հնում եղած արհեստների անհետացման և նորերի առաջացման պատճառները:						
9	Հայտորոշում Հայաստանը և նրա բնաշխարհը. Հայաստանի դիրքը, պետական խորհրդանիշները, մարզերն ու մարզկենտրոնները, հարևան երկրները, քաղաքները, գետերը, լճերն ու լեռները:	1. Ձևավորել կարողություններ և հմտություններ ընդլայնելու գիտելիքները Հայաստանի խորհրդանիշների, բնաշխարհի, քաղաքների և գյուղերի, բնակիչների, պատմության, հայտնի մարդկանց և հերոսների մասին: 2. Ձևավորել սեր և պատասխանատվություն սեփական հայրենիքի հանդեպ, նպաստել հայ ինքնության ձևավորմանը:	1. Գիտի Հայաստանի խորհրդանիշները, բնաշխարհի, քաղաքների և գյուղերի, բնակիչների, պատմության, հայտնի մարդկանց և հերոսների մասին: 2. Կարողանում է կրել պատասխանատվություն սեփական հայրենիքի հանդեպ, նպաստում է հայ ինքնության ձևավորմանը:	28-32	1	1		
10	Հայաստանի տեղն աշխարհում (շարունակություն)	1. Ձևավորել կարողություններ և հմտություններ Հայաստանի խորհրդանիշների, բնաշխարհի, քաղաքների և գյուղերի, բնակիչների, պատմության, հայտնի մարդկանց և հերոսների մասին: 2. Ձևավորել սեր և պատասխանատվություն սեփական հայրենիքի հանդեպ, նպաստել հայ ինքնության ձևավորմանը:	1. Գիտի և ճանաչում է ՀՀ պետական խորհրդանիշները, բնաշխարհի, քաղաքների և գյուղերի, բնակիչների, պատմության, հայտնի մարդկանց և հերոսների մասին: 2. Կարողանում է կրել պատասխանատվություն սեփական հայրենիքի հանդեպ, նպաստում է հայ ինքնության ձևավորմանը:	33-36	1	1		
11	Ժամանակը և Հայաստանը. անցյալի, ներկայի ու ապագայի հաջորդականությունը՝ Հայաստանի պատմության, նշանակալի իրադարձությունների, նախնիների և Երևանի օրինակով:	1. Ձևավորել կարողություններ և հմտություններ ճանաչելու ժամանակի գծային բնույթը, անցյալի, ներկայի և ապագայի կապը: 2. Կարողանալ նկարագրել դրանց հաջորդայնությունը Հայաստանի պատմական նշանակալի որոշ իրադարձությունների և ներկայիս Հայաստանի օրինակով:	1. Կարողանում է ճանաչել ժամանակի գծային բնույթը, անցյալի, ներկայի և ապագայի կապը: 2. Կարողանում է նկարագրել դրանց հաջորդայնությունը Հայաստանի պատմական նշանակալի որոշ իրադարձությունների և ներկայիս Հայաստանի օրինակով:	37-41	1	1		
12	Հայաստանի քաղաքները	1. Ձևավորել կարողություններ և հմտություններ ընդլայնելու գիտելիքները Հայաստանի խորհրդանիշների, բնաշխարհի, քաղաքների և գյուղերի, բնակիչների, պատմության, հայտնի մարդկանց և հերոսների մասին: 2. Ձևավորել սեր և պատասխանատվություն սեփական հայրենիքի հանդեպ, նպաստել հայ ինքնության ձևավորմանը:	1. Գիտի Հայաստանի խորհրդանիշները, բնաշխարհի, քաղաքների և գյուղերի, բնակիչների, պատմության, հայտնի մարդկանց և հերոսների մասին: 2. Կարողանում է կրել պատասխանատվություն սեփական հայրենիքի հանդեպ, նպաստում է հայ ինքնության ձևավորմանը:	42-44	1	1		

		3. 4Շ.Մ.Փ.Հ2-4ա Ճանաչել և բացատրել ժամանակի գծային բնույթը, նկարագրել դրանց հաջորդայնությունը Հայաստանի՝ պատմական նշանակալի որոշ իրադարձությունների և ներկայիս Հայաստանի օրինակով: (16) 4. 4Շ.Մ.Փ.Հ2-4բ Ճանաչել և բացատրել անցյալի, ներկայի և ապագայի կապը: 5. 4Շ.Մ.Փ.Հ2-4գ Ճանաչել հայ ժողովրդի ամենահայտնի գործիչներին (գրողներ, գիտնականներ, նկարիչներ, ճարտարապետներ, երաժիշտներ, դերասաններ, ազգային հերոսներ և այլք): (17, 18, 29) 6. 4Շ.Մ.Փ.Հ2-4դ Բնութագրել հայրենիքը սիրող, խնայող և պատասխանատու վարքագիծ ունեցող քաղաքացու, թվարկել որակները և բացատրել, թե ինչպես կարող են իրենք էլ նման քաղաքացի լինել: (13, 18) 7. 4Շ.Մ.Փ.Հ2-4ե Ճանաչել Հայաստանի առանձնահատկությունները: (18, 29): Քաղաքակրթություն Տնտեսություն 2. 4Շ.Մ.Հ.ՔՏ1 Թվարկել հնում եղած որոշ քաղաքակրթություններ, որոնք հետք են թողել համաշխարհային պատմության մեջ: (29) 3. 4Շ.Մ.Հ.ՔՏ1 Բացատրել, թե ինչպես են մեզ հասել տեղեկություններ այդ մշակույթների մասին: (29) 4. 4Շ.Մ.Հ.ՔՏ2 Թվել տնտեսության ճյուղերը և պարզ բնորոշումներ տալ դրանց: (19) 5. 4Շ.Մ.Հ.ՔՏ2ա Ճանաչել հիմնական բնական ռեսուրսները և օգտակար հանածոները, ներկայացնել դրանց սահմանափակ լինելը, տարբերակել և կիրառել դրանք խնայելու, մարդու կողմից շրջակա միջավայրը պահպանելու և բարելավելու պարզ ձևեր: (13) 6. 4Շ.Մ.Հ.ՔՏ3 Ներկայացնել, թե ինչպես է առաջացել փողը, բացատրել աշխատանք, արհեստ, ապրանքափոխանակություն, գովազդ հասկացությունները, դրանց առաջացումը: (19, 35) 7. 4Շ.Մ.Հ.ՔՏ3ա Նշել ապրանքափոխանակության, փողի առաջացման և նշանակության մասին, բացատրել բարիք-փող-բարիք շղթան (19): 14. 4Շ.Մ.Հ.ՔՏ3բ Կարողանալ կազմել անձնական բյուջե: (19) Լրացուցիչ վերջնարդյունքներ 1. Թվարկել բնության արգելոցները Հայաստանում: 2. Ճանաչել Հայաստանի առանձնահատկությունները այլ երկրների հետ համեմատության մեջ: 3. Մեկնաբանել հնում եղած արհեստների անհետացման և նորերի առաջացման պատճառները: 4. Մեկնաբանել հնում եղած արհեստների անհետացման և նորերի առաջացման պատճառները:						
20	Հայտորոշում Հնում եղած որոշ քաղաքակրթություններ, որոնք հետք են թողել համաշխարհային պատմության մեջ: Տնտեսության առաջացումը	1. Ջարգացնել կարողություններ և հմտություններ ձևավորելու տարրական պատկերացումներ տնտեսության և դրա ճյուղերի մասին:	1. Ունի տարրական պատկերացումներ տնտեսության և դրա ճյուղերի մասին:	60-62	1	1		
21	Տնտեսության ճյուղերը և դրանց բնորոշումը: Արդյունաբերության մասին	1. Ջարգացնել կարողություններ և հմտություններ ձևավորելու տարրական պատկերացումներ արդյունաբերության և դրա ճյուղերի մասին: 2. Ձևավորել կարողություններ և հմտություններ ճանաչելու հիմնական բնական ռեսուրսները և օգտակար հանածոները: 3. Ներկայացնել դրանց սահմանափակ լինելը, տարբերակել և կիրառել դրանք խնայելու, մարդու կողմից շրջակա միջավայրը պահպանելու և բարելավելու պարզ ձևերը:	1. Գիտի և ունի տարրական պատկերացումներ արդյունաբերության և դրա ճյուղերի մասին: 2. Գիտի և ճանաչում է հիմնական բնական ռեսուրսները և օգտակար հանածոները: 3. Կարողանում է ներկայացնել դրանց սահմանափակ լինելը, տարբերակել և կիրառել դրանք խնայելու, մարդու կողմից շրջակա միջավայրը պահպանելու և բարելավելու պարզ ձևերը:	63- 65	1	1		
22	Տնտեսության ճյուղերը և դրանց բնորոշումը: Գյուղատնտեսության մասին	1. Ջարգացնել կարողություններ և հմտություններ ձևավորելու տարրական պատկերացումներ գյուղատնտեսության և դրա ճյուղերի մասին: 2. Ձևավորել կարողություններ և հմտություններ ճանաչելու հիմնական բնական ռեսուրսները և օգտակար հանածոները:	1. Գիտի և ունի տարրական պատկերացումներ գյուղատնտեսության և դրա ճյուղերի մասին: 2. Գիտի և ճանաչում է հիմնական բնական ռեսուրսները և օգտակար հանածոները:	66-69	1	1		

		3. Ներկայացնել դրանց սահմանափակ լինելը, տարբերակել և կիրառել դրանք խնայելու, մարդու կողմից շրջակա միջավայրը պահպանելու և բարելավելու պարզ ձևերը:	3. Կարողանում է ներկայացնել դրանց սահմանափակ լինելը, տարբերակել և կիրառել դրանք խնայելու, մարդու կողմից շրջակա միջավայրը պահպանելու և բարելավելու պարզ ձևերը:					
23	Տնտեսության ճյուղերը և դրանց բնորոշումը: Տրանսպորտի մասին	1. Ջարգացնել կարողություններ և հմտություններ ձևավորելու տարրական պատկերացումներ տրանսպորտի և դրա ճյուղերի մասին:	1. Գիտի և ունի տարրական պատկերացումներ տրանսպորտի և դրա ճյուղերի մասին:	70-73	1	1		
24	Մարդը և շրջակա աշխարհը. բնական ռեսուրսների ու օգտակար հանածոների օգտագործումը, դրանց խնայողությունն ու շրջակա միջավայրի պահպանությունը:	1. Ձևավորել կարողություններ և հմտություններ ճանաչելու հիմնական բնական ռեսուրսները և օգտակար հանածոները: 2. Ներկայացնել դրանց սահմանափակ լինելը, տարբերակել և կիրառել դրանք խնայելու, մարդու կողմից շրջակա միջավայրը պահպանելու և բարելավելու պարզ ձևերը:	1. Գիտի և ճանաչում է հիմնական բնական ռեսուրսները և օգտակար հանածոները: 2. Կարողանում է ներկայացնել դրանց սահմանափակ լինելը, տարբերակել և կիրառել դրանք խնայելու, մարդու կողմից շրջակա միջավայրը պահպանելու և բարելավելու պարզ ձևերը:	73-78	1	1		
25	Աշխատանք, արհեստ, ապրանքափոխանակություն, գովազդ, դրանց առաջացումը: Աշխատանք, մասնագիտություն, արհեստ	1. Ձևավորել կարողություններ և հմտություններ բացատրելու աշխատանք, արհեստ, ապրանքափոխանակություն, գովազդ հասկացությունները, դրանց առաջացումը: 2. Մեկնաբանել հնում եղած արհեստների անհետացման և նորերի առաջացման պատճառները:	1. Կարողանում է բացատրել աշխատանք, արհեստ, ապրանքափոխանակություն, գովազդ հասկացությունները, դրանց առաջացումը: 2. Մեկնաբանում է հնում եղած արհեստների անհետացման և նորերի առաջացման պատճառները:	79-83	1	1		
26	Ի՞նչ է դրամը (փողը)	1. Ձևավորել կարողություններ և հմտություններ կազմելու անձնական բյուջե, գաղափար ունենալու ապրանքափոխանակության, փողի առաջացման և նշանակության մասին:	1. Կարողանում է կազմել անձնական բյուջե, գաղափար ունի ապրանքափոխանակության, փողի առաջացման և նշանակության մասին:	84-87	1	1		
27	Ի՞նչ է բյուջեն	1. Ձևավորել կարողություններ և հմտություններ կազմելու անձնական բյուջե, գաղափար ունենալ ապրանքափոխանակության, փողի առաջացման և նշանակության մասին: 2. Ծանոթացնել բարիք-փող-բարիք շղթային:	1. Կարողանում է կազմել անձնական բյուջե, գաղափար ունի ապրանքափոխանակության, փողի առաջացման և նշանակության մասին: 2. Ծանոթացել է բարիք-փող-բարիք շղթային:	88- 92	1	1		
28	Հին աշխարհի երկրները	1. Ձևավորել պատկերացում հնում եղած որոշ քաղաքակրթությունների մասին որոնք հետք են թողել համաշխարհային պատմության մեջ, բացատրել, թե ինչպես են մեզ հասել տեղեկություններ այդ մշակույթների մասին:	1. Գիտի հնում եղած որոշ քաղաքակրթությունների մասին որոնք հետք են թողել համաշխարհային պատմության մեջ, բացատրում է, թե ինչպես են մեզ հասել տեղեկություններ այդ մշակույթների մասին:	93-96	1	1		
29	Հին աշխարհի երկրները Պատրաստել պաստառ	1. Ձևավորել պատկերացում հնում եղած որոշ քաղաքակրթությունների մասին և պաստառի միջոցով ներկայացնել հին աշխարհի յոթ հրաշալիքները:	1. Գիտի հնում եղած որոշ քաղաքակրթությունների մասին և պաստառի միջոցով կարողանում է ներկայացնել հին աշխարհի յոթ հրաշալիքները:	97	1	1		

30	Ամփոփում 3. (գրավոր աշխատանք)	1. Ստուգել սովորողների գիտելիքները:	2. Կարողանում է թեմայի վերաբերյալ ցուցաբերել կարողություններ և հմտություններ:		1		1	
ԹԵՄԱ 4		ՀԱՐԳԵՆՔ ՄԻՄՅԱՆՑ						
ԹԵՄԱՅԻ ՆՊԱՏԱԿԸ		1. Գաղափար տալ ընկալումների բազմազանության մասին՝ պայմանավորված մշակութային, սեռային, տարքային և այլ տարբերություններով: 2. Օգնել գիտակցելու իրավունքների և պարտականությունների փոխկապվածությունը բա-ցատրելով, որ իրավունքները պաշտպանելու և իրացնելու ձևերից մեկը ուրիշների իրա-վունքները չխախտելն է և պարտավորությունները կատարելը: 3. Բացատրել, որ մարդկանց փոխհարաբերություններում կարևոր են հավասարությունը, արդարությունը, ազնվությունը, բարեկամության և խաղաղության ձգտումը: 4. Բացատրել հանդուրժողականության կարևորագույն, համամարդկային արժեք լինելը, օգնել գիտակցելու, որ աշխարհը հարուստ է բազմազանությամբ, և տարբեր լինելը չի կարող խտրականության պատճառ դառնալ: 5. Ներկայացնել կարծրատիպերի և նախապաշարումների բացասական բնույթը՝ հիմնա-վորելով օրինակներով:						
ԹԵՄԱՅԻ ՎԵՐՋՆԱԴՅՈՒՆՔԸ		Պարտադիր վերջնարդյունքներ Իրավունքներ 1. 4Շ.Մ.Փ.Ի1 Հիմնավորել, որ մյուսների իրավունքները հարգելը և չխախտելը պարտականություն է: Նշել և մեկնաբանել, որ իրավունքները պաշտպանելու և իրացնելու ձևերից մեկը ուրիշների իրավունքները չխախտելն է և պարտավորությունները կատարելը: (21, 24) 2. 4Շ.Մ.Փ.Ի1ա Հարգել բոլորի տարբեր լինելու իրավունքը: (21, 24) 3. 4Շ.Մ.Փ.Ի1բ Մեկնաբանել մարդկանց փոխհարաբերություններում հավասարության, արդարության, ազնվության, բարեկամության և խաղաղության կարևորությունը: (21, 24) Կոնֆլիկտ 4. 4Շ.Մ.Փ.Կ1-4 Դրսևորել հանդուրժողական վերաբերմունք իրենից տարբեր մարդկանց, կարծիքների և կարողությունների նկատմամբ: (21, 24) 5. 4Շ.Մ.Փ.Կ1 Նկարագրել խտրականության ենթարկված մարդկանց հոգեվիճակը և ապրումակցել: (21, 24) 6. 4Շ.Մ.Փ.Կ2 Բացատրել, թե ինչ է խտրականությունը և երբ կարող է այն կիրառվել, նշել դրա վնասները: (21, 24) 7. 4Շ.Մ.Փ.Կ3 Տարբերակել փաստը տեսակետից:(7, 8, 9) 8. 4Շ.Մ.Փ.Կ4ա Հասկանալ և բացատրել հանդուրժողականության կարևորությունը, համամարդկային արժեք լինելը: 9. 4Շ.Մ.Փ.Կ4-2 Նկարագրել, մեկնաբանել կարծրատիպերի և նախապաշարումների բացասական բնույթը, հիմնավորել պիտակավորման բացասական ազդեցությունը:(21, 24) 10. 4Շ.Մ.Փ.Կ4-2ա Նշել, թվարկել մարդկանց այն խմբերը, որոնց հանդեպ առավել հաճախ կարող է խտրականություն կիրառվել: (21, 24) Լրացուցիչ վերջնարդյունքներ 11. Մեկնաբանել ընկալումների բազմազանությունը հարգելու անհրաժեշտությունը: 12. Կարևորել արդարությունը և հանդուրժողականությունը՝ որպես արժեք:						
31	Հայտորոշում Մյուսների իրավունքները հարգելը և չխախտելը:	1.Ձևավորել կարողություններ և հմտություններ ընկալումների բազմազանության մասին պայմանավորված մշակութային, սեռային, տարքային և այլ տարբերություններով: 2. Ճանաչի իր իրավունքները և պարտականությունները:	1.Գիտի ընկալումների բազմազանության մասին՝ պայմանավորված մշակութային, սեռային, տարքային և այլ տարբերություններով: 2. Ճանաչում է իր իրավունքները և պարտականությունները:	3-4	1	1		
32	Ընկալումների բազմազանությունը հարգելու անհրաժեշտությունը:	1.Ձևավորել կարողություններ և հմտություններ մեկնաբանելու ընկալման բազմազանության և անհատական ընկալման տարբերությունները:	1. Կարողանում է մեկնաբանել ընկալման բազմազանության և անհատական ընկալման տարբերությունները:	5-6	1	1		
33	Բոլորի տարբեր լինելու իրավունքը: Իրավունքները պաշտպանելու և իրացնելու ձևերից մեկը ուրիշների իրավունքները չխախտելն է:	1.Ձևավորել կարողություններ և հմտություններ օգնելու գիտակցել իրավունքների և պարտականությունների փոխկապվածությունը: 2, Ձևավորել և զարգացնել այն միտքը, որ իրավունքները պաշտպանելու և	1. Գիտի իրավունքների և պարտականությունների փոխկապվածության մասին: 2.Կարողանում է բացատրել, որ իրավունքները պաշտպանելու և իրացնելու ձևերից մեկը ուրիշների	7-8	1	1		

		կենդանիների համար: 3. Օրինակների միջոցով բացատրել, թե մարդու գործունեությունն ինչպես է ազդում շրջակա միջավայրի և կենսաբազմազանության վրա:						
ԹԵՄԱՅԻ ՎԵՐՋՆԱՐՅՈՒՆՔԸ		Պարտադիր վերջնարդյունքներ Կենդանի բնության օբյեկտները 1. 4Շ.Բ.Բ. Կ4 Ներկայացնել, թե կենդանիները և բույսերը որտեղից են ստանում իրենց սնունդը, նշել, որ բույսերը ստեղծում և կուտակում են սննդանյութեր, իսկ կենդանիները սնվում են բույսերով կամ այլ կենդանիներով: (9) (10) Անկենդան բնության օբյեկտները 2. 4Շ.Բ.Բ. Ա3 Ներկայացնել և հիմնավորել ջրի կարևորությունն օրգանիզմների համար: (12) 3. 4Շ.Բ.Բ. Ա3ա Ներկայացնել, թե ինչպես կարելի է տարբերել մաքուր և աղտոտված ջուրը: (12) 4. 4Շ.Բ.Բ. Ա3բ Նկարագրել, թե ինչպես կարելի է մաքրել ջուրը: (12) (7) 5. 4Շ.Բ.Բ. Ա3գ Բացատրել թե, ինչու է աղտոտված ջուրը վնասակար բույսերի, մարդու և կենդանիների համար: (12) (13) Փոփոխությունները բնության մեջ 6. 4Շ.Բ.Բ. Փ2 Մեկնաբանել, թե մարդու գործունեությունն ինչպես է ազդում շրջակա միջավայրի և կենսաբազմազանության վրա (օրինակ՝ աղբ, գետերի աղտոտվածություն, թափոնների ար-տա-նետում): (12) (13) 7. 4Շ.Բ.Բ. Փ4 Բացատրել աղբի տեսակավորման, վերամշակման, երկրորդային օգտագործման և թափոնների վերամշակման անհրաժեշտությունը բնապահպանության և խնայողության տեսանկյունից: (13) (12) Լրացուցիչ վերջնարդյունքներ 1. Ճանաչել սնկերը՝ որպես կենդանի բնության յուրահատուկ խումբ, ներկայացնել դրանց որոշ տեսակներ՝ ուտելի, թունավոր, բորբոսասունկ, հիվանդածին և այլն: 2. Մեկնաբանել բնության աղտոտվածության և առողջության կապը, Հայաստանի ներկայիս որոշ բնապահպանական խնդիրների օրինակներ բերել: 3. Ներկայացնել Սևանա լճում ապրող ձկների վրա գերոսի և լճի աղտոտման հետևանքները և առաջարկել, թե ինչպես կարելի է դա կանխել:						
42	Հայտորոշում Ինչպես են սնվում բույսերը	1. Ձևավորել կարողություններ և հմտություններ ընդգծելով սննդի կարևորությունը: 2. Բացատրել, թե կենդանիները և բույսերը ինչպես են ստանում իրենց սնունդը:	1. Կարողանում է ընդգծելով սննդի կարևորությունը: 2. Կարողանում է բացատրել, թե կենդանիները և բույսերը ինչպես են ստանում իրենց սնունդը:	25-26	1	1		
43	Ինչպես են սնվում կենդանիները	1. Ձևավորել կարողություններ և հմտություններ ներկայացնելու, թե կենդանիները և բույսերը որտեղից են ստանում իրենց սնունդը: 2. Ձևավորել գիտելիքներ, որ բույսերը ստեղծում և կուտակում են սննդանյութեր, իսկ կենդանիները սնվում են բույսերով կամ այլ կենդանիներով:	1. Կարողանում է ներկայացնել, թե կենդանիները և բույսերը որտեղից են ստանում իրենց սնունդը: 2. Կարողանում է պարզաբանել, որ բույսերը ստեղծում և կուտակում են սննդանյութեր, իսկ կենդանիները սնվում են բույսերով կամ այլ կենդանիներով:	27- 28	1	1		
44	Մնկերը կենդանի բնության յուրահատուկ խումբ են	1. Ձևավորել կարողություններ և հմտություններ սնկերի որպես կենդանի բնության յուրահատուկ խմբի մասին՝ նշելով, որ նրանք որոշ հատկություններով նման են կենդանիներին, որոշ հատկություններով՝ բույսերին: 2. Տարբերակել որոշ տեսակներ:	1. Գիտի սնկերի՝ որպես կենդանի բնության յուրահատուկ խմբի մասին՝ նշելով, որ նրանք որոշ հատկություններով նման են կենդանիներին, որոշ հատկություններով՝ բույսերին: 2. Տարբերակում է որոշ տեսակներ:	29-31	1	1		
45	Մարդու ազդեցությունը շրջակա միջավայրի վրա. մարդու գործունեության ազդեցությունը բնության և կենսաբազմազանության վրա, աղտոտման ու թափոնների հետևանքները:	1. Ձևավորել կարողություններ և հմտություններ մեկնաբանելու, թե մարդու գործունեությունն ինչպես է ազդում շրջակա միջավայրի և կենսաբազմազանության վրա (օրինակ՝ աղբ, գետերի աղտոտվածություն, թափոնների արտանետում):	1. Կարողանում է մեկնաբանել, թե մարդու գործունեությունն ինչպես է ազդում շրջակա միջավայրի և կենսաբազմազանության վրա (օրինակ՝ աղբ, գետերի աղտոտվածություն, թափոնների արտանետում):	32-34	1	1		

46	Բնության աղտոտվածությունը և մարդու առողջությունը. աղբի տեսակավորում, վերամշակում և երկրորդային օգտագործում՝ շրջակա միջավայրի և առողջության պահպանման համար:	1. Ձևավորել կարողություններ և հմտություններ մեկնաբանելու բնության աղտոտվածության և մարդու առողջության միջև կապը: 2. Կարողանա Հայաստանի բնապահպանական որոշ խնդիրների օրինակներ բերել:	1. Կարողանում է մեկնաբանել բնության աղտոտվածության և առողջության կապը: 2. Կարողանում է Հայաստանի բնապահպանական որոշ խնդիրների օրինակներ բերել:	35-37	1	1		
47	Բնության աղտոտվածության և առողջության կապը, Հայաստանի ներկայիս որոշ բնապահպանական խնդիրների օրինակներ: Սևանա լիճը և նրա ձկնաշխարհը	1. Ձևավորել կարողություններ և հմտություններ ամրապնդելու ջրի կարևորության գաղափարը տարբերելով մաքուր և աղտոտված ջուրը: 2. Ներկայացնել ինչ յուրահատուկ ձկնատեսակներ են բազմանում Սևանա լճում, ինչպես է կարգավորվում պաշարների վերականգնումը:	1. Գիտի ջրի կարևորության գաղափարի մասին տարբերում է մաքուր և աղտոտված ջուրը: 2. Ներկայացնում է ինչ յուրահատուկ ձկնատեսակներ են բազմանում Սևանա լճում, ինչպես է կարգավորվում պաշարների վերականգնումը:	38-39	1	1		
48	Աղբի տեսակավորման և վերամշակման անհրաժեշտությունը	1. Ձևավորել կարողություններ և հմտություններ բացատրելու, թե մարդու գործունեությունն ինչպես է ազդում շրջակա միջավայրի և կենսաբազմազանության վրա:	1. Կարողանում է բացատրել, թե մարդու գործունեությունն ինչպես է ազդում շրջակա միջավայրի և կենսաբազմազանության վրա:	40-42	1	1		
49	Աղբի տեսակավորման և վերամշակման անհրաժեշտությունը	1. Բացատրել աղբի տեսակավորման, վերամշակման, երկրորդային օգտագործման և թափոնների վերամշակման անհրաժեշտությունը բնապահպանության և խնայողության տեսանկյունից:	1. Կարողանում է բացատրել աղբի տեսակավորման, վերամշակման, երկրորդային օգտագործման և թափոնների վերամշակման անհրաժեշտությունը բնապահպանության և խնայողության տեսանկյունից:		1	1		
50	Քարտային աշխատանք Ապակի- պլաստիկ- մետաղ-թուղթ	1. Ձևավորել կարողություններ և հմտություններ հատուկ արկղերում առանձնացնելու (ապակի-պլաստիկ-մետաղ-թուղթ) թափոնները:	1. Կարողանում է հատուկ արկղերում առանձնացնել (ապակի-պլաստիկ-մետաղ-թուղթ) թափոնները:		1	1		
51	Ամփոփում 5. (գրավոր աշխատանք)	1. Մտուգել սովորողների գիտելիքները:	1. Կարողանում է թեմայի վերաբերյալ ցուցաբերել կարողություններ և հմտություններ:		1		1	

		1. Բացահայտել, որ ձայնը կարող է անդրադառնալ դիպչելով մարմիններին (արձագանք):						
52	Հայտորոշում Ձայնի անդրադարձ	1.Ձևավորել կարողություններ և հմտություններ լույսի և ձայնի արագությունների մասին՝ բերելով օրինակներ, կատարելով համեմատություններ:	1. Գիտի լույսի և ձայնի արագությունների մասին, կարողանում է բերել օրինակներ, կատարել համեմատություններ:	43-45	1	1		
53	Լույսի և ձայնի տարածում, անդրադարձ, արագություն:	1.Ձևավորել կարողություններ և հմտություններ լույսի և ձայնի արագությունների մասին՝ բերելով օրինակներ, կատարելով համեմատություններ:	1. Գիտի լույսի և ձայնի արագությունների մասին, կարողանում է բերել օրինակներ, կատարել համեմատություններ:	46- 47	1	1		
54	Լույս և գույներ	1.Ձևավորել կարողություններ և հմտություններ լույսի և ձայնի արագությունների մասին՝ բերելով օրինակներ, կատարելով համեմատություններ:	1. Գիտի լույսի և ձայնի արագությունների մասին, կարողանում է բերել օրինակներ, կատարել համեմատություններ:	48-50	1	1		
55	Թափանցիկ և անթափանց նյութեր	1.Ձևավորել կարողություններ և հմտություններ, բացատրելու լույսի և ձայնի տարածման երևույթը:	1. Կարողանում է բացատրել լույսի և ձայնի տարածման երևույթը:	51-52	1	1		
56	Արեգակի էներգիայի կենսական նշանակությունը	1.Ձևավորել կարողություններ և հմտություններ էներգիայի մասին՝ պարզ օրինակներով մեկնաբանելով արեգակի էներգիայի կենսական դերը:	1. Գիտի էներգիայի մասին՝ պարզ օրինակներով կարողանում է մեկնաբանել արեգակի էներգիայի կենսական դերը:	53-54	1	1		
57	Կյանքի գլխավոր աղբյուրը	1. Ձևավորել կարողություններ և հմտություններ կյանքի կարևոր աղբյուր հանդիսացող արեգակի մասին:	1. Գիտի, որ կյանքի կարևոր աղբյուր է հանդիսանում արեգակը:		1	1		
58	Հարց ու պատասխան (գույգերով աշխատանք)	1.Ձևավորել կարողություններ և հմտություններ գաղափարների և հասկացությունների սահմանման և վերհանման շուրջ:	1. Կարողանում է գաղափարներն և հասկացությունները սահմանել և վերհանել:		1	1		
59	Ամփոփում 6. (գործնական աշխատանք)	1.Աշխատանքային թերթիկներ տարբեր առաջադրանքներով:	1. Կարողանում է գաղափարներն և հասկացությունները սահմանմանել և վերհանել:		1		1	
ԹԵՄԱ 7		ՆՅՈՒԹԵՐԸ ՄԵՐ ՇՈՒՐՋ						
ԹԵՄԱՅԻ ՆՊԱՏԱԿԸ		1. Պատկերացում տալ այն մասին, որ բոլոր մարմիններն ու նյութերը կազմված են մասնիկներից, որոնք անընդհատ գտնվում են շարժման և փոխազդեցության մեջ, բերել նյութերի իրար խառնվելը բացատրող օրինակներ: 2. Լրացնել գիտելիքը պինդ, հեղուկ, գազային նյութերի մասին, ջրի միջոցով ցույց տալ մի տեսակից մյուսին փոխակերպումը, ներկայացնել նաև հալում և պղնձացում, գոլորշիացում և խտացում երևույթները: 3. Զարգացնել չափումներ կատարելու հմտությունները՝ օգտվելով պարզագույ չափիչ սարքերից, բացատրել մեծությունների չափման միավորների առնչությունները:						
ԹԵՄԱՅԻ ՎԵՐՋՆԱԴՅՈՒՆՔԸ		Պարտադիր վերջնարդյունքներ Նյութեր, մասնիկներ 4Շ.Տ.Մ.Ն1.2 Տարբերակել՝ ինչ են մարմինները, նյութերը, բացատրել, որ դրանք կազմված են չափա-զանց փոքր մասնիկներից, որոնք շարժվում և փոխազդում են միմյանց հետ:(3) 4Շ.Տ.Մ.Ն3 Փորձերի միջոցով ցույց տալ և նկարագրել նյութերի խառնման պարզ օրինակներ: (9) Նյութի վիճակ և հատկություն 4Շ.Տ.Մ.21 Դասակարգել շրջապատում եղած նյութերը՝ պինդ, հեղուկ, գազային: (3) Փորձերի միջոցով հանգել եզրակացությունների և նկարագրել նյութերի ֆիզիկական հատ-կությունները: (10) 4Շ.Տ.Մ.22.3 Կատարել ջրի գոլորշիացման, սառեցման և գոլորշին հեղուկ վիճակի վերածելու պարզա-գույն փորձեր: Զրի հատկությունների օրինակով դիտարկել նյութի մի տեսակից մյուսի փո-խակերպումը:(10) (12) 4Շ.Տ.Մ.23 Ծանոթանալ և ներկայացնել իայում և պնդագում, գոլորշիագում և խտացում, երևույթ-ներ-րը: (11)						

		Լրացուցիչ վերջնարդյունքներ Ներկայացնել նախնական պատկերացումները մասնիկների շարժման և փոխազդեցության մասին: (7) Ներկայացնել, որ ջուրը բնության մեջ միաժամանակ երեք վիճակներում (հեղուկ, պինդ, գազային) հանդիպող միակ նյութն է, դրա նշանակություն:(11)						
60	Հայտորոշում Մարմիններ, նյութեր, մասնիկներ	1.Ձևավորել կարողություններ և հմտություններ այն մասին, որ բոլոր մարմիններն ու նյութերը կազմված են մասնիկներից, որոնք անընդհատ գտնվում են շարժման և փոխազդեցության մեջ, բերել նյութերի իրար խառնվելը բացատրող օրինակներ:	1.Գիտի, որ բոլոր մարմիններն ու նյութերը կազմված են մասնիկներից, որոնք անընդհատ գտնվում են շարժման և փոխազդեցության մեջ, կարողանում է բերել նյութերի իրար խառնվելու օրինակներ:	55-57	1	1		
61	Շարժում և փոխազդեցություն: Խառնուրդ	1.Ձևավորել կարողություններ և հմտություններ այն մասին, որ բոլոր մարմիններն ու նյութերը կազմված են մասնիկներից, որոնք անընդհատ գտնվում են շարժման և փոխազդեցության մեջ, բերել նյութերի իրար խառնվելը բացատրող օրինակներ:	1.Գիտի, որ բոլոր մարմիններն ու նյութերը կազմված են մասնիկներից, որոնք անընդհատ գտնվում են շարժման և փոխազդեցության մեջ, կարողանում է բերել նյութերի իրար խառնվելու օրինակներ:	58- 60	1	1		
62	Նյութերի փոխակերպումը մի վիճակից մեկ այլ վիճակի՝ պինդ, հեղուկ, գազային: Ջուր, ջրի փոխակերպումը՝ հեղուկ, սառույց, գոլորշի:	1.Ձևավորել գիտելիք՝ պինդ, հեղուկ, գազային նյութերի մասին, ջրի միջոցով ցույց տալ մի տեսակից մյուսին փոխակերպումը, ներկայացնել նաև հալում պնդացում, գոլորշիացում և խտացում երևույթները:	1.Գիտի՝ պինդ, հեղուկ, գազային նյութերի մասին, ջրի միջոցով ցույց է տալիս մի տեսակից մյուսին փոխակերպումը, ներկայացնում է նաև հալում, պնդացում, գոլորշիացում և խտացում երևույթները:	61-63	1	1		
63	Փորձեր: Գործնական աշխատանք 1	1.Ձևավորել հմտություններ փորձերի միջոցով ցույց տալու և նկարագրելու նյութերի խառնման պարզ օրինակներ:	1.Փորձերի միջոցով ցույց է տալիս և նկարագրում է նյութերի խառնման պարզ օրինակներ:		1		1	
64	Ես ճանաչում եմ աշխարհը	1.Ձևավորել կարողություններ և հմտություններ զարգացնելու չափումներ կատարելու հմտությունները՝ օգտվելով պարզագույն չափիչ սարքերից, բացատրել մեծությունների չափման միավորների առնչությունները:	1. Գիտի չափումներ կատարելու հմտությունները՝ օգտվում է պարզագույն չափիչ սարքերից, բացատրում է մեծությունների չափման միավորների առնչությունները:	64-66	1	1		
65	Ես ճանաչում եմ աշխարհը	1.Ձևավորել կարողություններ և հմտություններ զարգացնելու չափումներ կատարելու հմտությունները՝ օգտվելով պարզագույն չափիչ սարքերից, բացատրել մեծությունների չափման միավորների առնչությունները:	1. Գիտի չափումներ կատարելու հմտությունները՝ օգտվում է պարզագույն չափիչ սարքերից, բացատրում է մեծությունների չափման միավորների առնչությունները:	66	1	1		
66	Փորձեր: Գործնական աշխատանք 2	1. Ձևավորել հմտություններ գաղափարներն և հասկացությունները սահմանմանելու և վերհանելու շուրջ:	1. Կարողանում է գաղափարներն և հասկացություններն սահմանմանել և վերհանել:		1		1	
67	Ամփոփում 7. (գրավոր աշխատանք)	1.Ստուգել սովորողների գիտելիքները:	1. Կարողանում է թեմայի վերաբերյալ ցուցաբերել կարողություններ և հմտություններ:		1		1	
68	Ամփոփիչ աշխատանքի արդյունքների վերլուծություն	1.Աշխատել սխալների շուրջ:	1.Շտկել սխալները:		1	1		
ԸՆԴԱՄԵՆԸ					68	59	9	